

Amandman na Ustav Kantona Sarajevo

prijedlog

Pravo na pitku vodu

- **Svako ima pravo na pitku vodu.**
- **Vodni resursi su javna imovina kojom upravlja država.**
- **Vodni resursi prvenstveno i održivo služe za opskrbu građana vodom za piće i upotrebu u domaćinstvu, i nisu tržišna roba.**
- **Snabdijevanje pitkom vodom i vodosnabdijevanje domaćinstava obezbjeđuje država direktno kroz lokalne zajednice i ne na komercijalnoj bazi.**
- **Niti jedan stanovnik Kantona ne smije biti ostavljen bez vode ukoliko svoje obaveze ne može izmiriti usljed nedostatka finansijskih sredstava za život.**

Obrazloženje

Ovom izmjenom Ustava zaustavlja se svaka mogućnost privatizacije vodnih resursa i vodopskrbe stanovništva.

To znači da niko, uključujući i vlasti, ne može izvršiti privatizaciju vodnih resursa, kao i da vodoopskrba stanovništva ne može biti komercijalna aktivnost. Aktivnosti vodoopskrbe mogu poduzimati samo neprofitne javne službe, bez koncesija, preko javnih preduzeća ili drugih pravnih lica, koja moraju biti 100% u javnom vlasništvu. Ovim se definiše da je kod korištenja vodnih resursa prioritet održivo snabdijevanje stanovništva vodom.

To znači da snabdijevanje domaćinstava ima apsolutni prioritet u odnosu na ekonomske i druge vrste eksploatacije pitke vode i da se o vodnim resursima moramo skrbiti na održiv način kako bi i naredne generacije imale dovoljne količine kvalitetne vode za piće.

→ Svako ima pravo na pitku vodu

Značenje predloženog prvog stava amandmana “*Svako ima pravo na pitku vodu.*” jeste da Kanton, odnosno jedinice lokalne samouprave treba da svakom stanovniku Kantona osiguraju vodu za piće, u skladu sa mogućnostima, putem vodovoda, lokalnog vodovoda, dovoza pitke vode, samoopskrbe itd., u dovoljnim količinama i odgovarajuće zdravstvene ispravnosti, za obezbjeđenje životnih potreba.

Ako je snabdijevanje pitkom vodom definisano kao ljudsko pravo, to ipak ne znači da je obavezno obezbijediti vodoopskrbu i u udaljenim područjima gdje je jedino racionalno rješenje samoopskba. Dakle, samoopskrba vodom za piće negdje i dalje ostaje jedina mogućnost, kao npr. u udaljenim područjima, izoliranim selima i na farmama gdje javna vodoopskrba ili nije moguća ili je njena izvedba preskupa.

Ova odredba stoga ne predstavlja obavezu pružanja vodoopskrbe pitkom vodom iz javnog vodovoda za ona područja Kantona, gdje je nemoguće ili nepraktično dovesti vodu iz javnog vodovoda, a postoje uslovi za samoopskrbu. Zahvaljujući samoopskrbi, Kanton i jedinice lokalne samouprave oslobađaju se veoma visokih ulaganja u rijetko naseljenim područjima.

Ova odredba međutim ne oslobađa državu i jedinice lokalne samouprave obaveze da riješe snabdijevanje pitkom vodom područja gdje samoopskrba nije moguća ili nije zadovoljavajuća. Ovaj stav Ustava obavezuje Kanton i jedinice lokalne samouprave da pomažu održavanje vodopskrbne infrastrukture.

Kanton ili jedinice lokalne samouprave će morati pomoći održavanje vodovodne infrastrukture iz budžeta kao i praćenje kvaliteta vode.

Cijena vodoopskrbe za domaćinstva koja se snabdijevaju putem cisterni bi morala biti ista kao ona koju plaćaju stanovnici u područjima priključenim na javni vodovod i tako uživaju neograničenu vodoopskrbu tokom cijele godine.

→ Vodni resursi su javna imovina kojom upravlja država.

Svi izvori vode, čak i oni koji se trenutno ne koriste za vodoopskrbu, usvajanjem ovih amandmana će biti zaštićeni od bilo kojeg oblika privatizacije, odnosno pretvaranja izvorišta u privatno vlasništvo. Javno vlasništvo nad vodnim resursima ne može niko promijeniti, što se odnosi i na strukture vlasti, odnosno znači da vlasti ne mogu koristiti neke momentalne situacije, poput budžetskih i uopšte finansijskih kriza, da mijenjaju vlasništvo nad vodnim resursima. Ovim se štite i budući vodni resursi, poput vještačkih vodnih akumulacija, za čijom izgradnjom će se pojaviti potreba zbog povećanih zahtjeva za pitkom vodom.

→ Vodni resursi prvenstveno i održivo služe za opskrbu građana vodom za piće i upotrebu u domaćinstvu, i nisu tržišna roba

Pored toga, što vodni resursi ne mogu biti predmetom privatizacije, važno je naglasiti da izvorišta vode prioritetno služe snabdijevanju domaćinstava pitkom vodom. Opskrba pitkom vodom ima apsolutni prioritet u odnosu na ekonomsku ili bilo koju drugu vrstu eksploatacije vode. U slučaju teškoća sa snabdijevanjem ili suše, eventualna komercijalna eksploatacija će se ograničiti ili čak zabraniti, kako bi se dao prioritet opskrbi stanovništva.

Voda je resurs koji treba da služi održivom snabdijevanju stanovništva. Ekonomskim jezikom, to znači da bi trebali trošiti manje pitke vode, no što se prirodnim putem obnovi. Naš cilj bi trebao biti da se već danas donesu mjere koje će omogućiti da buduće generacije imaju pristup kvalitetnoj vodi za piće. Stoga je zadatak države da smjesta, putem javne nezavisne kontrole, uvede neprestano praćenje stanja podzemnih voda i izvorišta, te da se pobrine za sprječavanje i smanjenje zagađenja, promoviše održivo korištenje voda, strogo štiti vodenu sredinu i radi na drugim preventivnim mjerama, kao i poduzima sve druge aktivnosti s ciljem da uvijek imamo dovoljno podzemne i izvorišne vode za opskrbu stanovništva i privrede.

Prijedlog da "vodni resursi nisu tržišno orijentisana roba" znači da je ekonomska upotreba vodnih resursa ili nemoguća ili moguća isključivo tako da se ni na koji način njom ne ugrozi opskrba domaćinstava pitkom vodom. Dakle, ekonomski se može koristiti samo višak vode koji nije predviđen za opskrbu stanovništva i domaćinstava vodom za piće. U posebnim odredbama kojima se definiše način komercijalne eksploatacije vode biće definisano kako osigurati da ta eksploatacija ne ugrozi samo izvorište. Posebne odredbe za korištenje vode su nužne kako bi se osiguralo neometano vodosnabdijevanje, kao i da bi se dale dovoljne garancije da vodoopskrba stanovništva uvijek ima prioritet u odnosu na sve druge svrhe.

Značenje ovog stava je da snabdijevanje stanovništva vodom za piće i domaćinstva ima prednost u odnosu na ekonomsku eksploataciju vodnih resursa. Kada izvorište vode nije dovoljno bogato da istovremeno služi i snabdijevanju domaćinstava vodom i u ekonomske svrhe, ne može se ekonomski koristiti. Država je dužna kvalitativno i kvantitativno pratiti stanje vodnih resursa i štiti ih.

→ Snabdijevanje pitkom vodom i vodosnabdijevanje domaćinstava obezbjeđuje država direktno kroz lokalne zajednice i ne na komercijalnoj bazi

Snabdijevanje stanovništva vodom za piće mora se odvijati direktno u obliku obavezne neprofitne javne usluge. To znači da je ta usluga kao komercijalna aktivnost izuzeta od pravila tržišta. Preciznije, usluge snabdijevanja vodom neće se pružati putem koncesija, privatno ili putem javno-privatnog partnerstva. Javna usluga će biti 100% u javnom vlasništvu.

Neprofitnost javne usluge ogleda se u činjenici da se cijena upotrebe vode određuje tako da se omogući obavljanje ove javne usluge, obezbijedi potrebno održavanje, budući razvoj itd. Svaki višak koji stvori javna usluga će se koristiti isključivo za potrebe snabdijevanja vodom. Vlasnik javne usluge neće biti u mogućnosti da tim viškom slobodno raspolaže i koristi ga za druge svrhe.

Dopuna Ustava amandmanom za pitku vodu nema samo simbolički značaj

Ova dopuna nema samo simbolički značaj jer će direktno utjecati na zakone koji regulišu snabdijevanje stanovništva vodom, ekonomsko korištenje pitke vode, vodne resurse itd. - dio zakonodavstva kojeg se sada može lako i brzo mijenjati, iz raznih razloga. Ti razlozi mogu biti nova politika vlasti, finansijska kriza, pritisak domaćih ili međunarodnih lobija ili primjena zakonodavstva EU ili međunarodnih sporazuma. Naše zakonodavstvo može postati predmetom direktiva EU i međunarodnih ugovora koji su iznad zakona, gdje je jedino Ustav dokument koji nije podložan promjeni. Stoga je od velike važnosti da voda bude zaštićena Ustavom, kojeg je puno teže promijeniti. Zaštita pitke vode Ustavom će imati direktan utjecaj na najmanje četiri područja: zaštitu okoliša, komunalne usluge, javno-privatno partnerstvo i lokalnu samoupravu.

Nakon usvajanja ovog amandmana biće potreban koordinirani nastavak rada sa industrijom, politikom i lokalnim zajednicama.

Treba imati na umu da Ustav nije svemoguć. Maksimalna zaštita naših voda će se postići samo sa sviješću svakog od nas koliko nam je važna voda i koliko je bitan naš odnos prema vodi.

(U izradi teksta Amandmana i Obrazloženja u najvećoj mjeri korišten je materijal koji je pripremila Civilna inicijativa "Za Sloveniju in svobodo", kojoj se ovom prilikom zahvaljujemo što je plodove svog rada solidarno učinila dostupnim najširoj javnosti, za našu zajedničku i dobrobit prirodnog okruženja.)

Sarajevo, 22. mart 2017. godine

Udruženje "Eko akcija"

Društveno-politička organizacija Jedan grad, jedna borba

Građanska inicijativa "Borba za život"